

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО»

**ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ
ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЕТИКИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

(з досвіду роботи Михайла Царука)

Кропивницький

2022

УДК 37.022 : 371.485

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(протокол від 11.10.2022 № 4)*

**Інноваційні підходи до викладання християнської етики у закладі
загальної середньої освіти: з досвіду роботи Михайла Царука / уклад. О. Жосан.
– Кропивницький : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2022. – 28 с.**

Рецензенти:

Жанна ФЕДІРКО, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики середньої освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»;

Лариса БОНДАРЕНКО, вчитель історії та курсів духовно-морального спрямування Новостародубського ліцею Петрівської селищної ради Олександрійського району Кіровоградської області.

© Царук М.А., Жосан О.Е.

© КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського»

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розвиток духовності учнів як одна з умов підвищення рівня моральності у суспільстві.....	8
Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках християнської етики.....	12
Кабінет християнської етики в освітньому процесі.....	17

ВСТУП

В умовах глибокої і системної духовно-моральної кризи сучасного суспільства, серйозної проблеми ціннісних орієнтацій молодого покоління, реформування найважливіших сфер вітчизняного суспільства, і в тому числі галузі освіти, формування зрілих суб'єктів розбудови незалежної України є пріоритетним завданням нашої держави.

У цьому зв'язку виховання дітей і молоді, зокрема духовно-моральне, і надалі залишається одним із найбільш актуальних завдань вітчизняних закладів освіти.

Ключовою особою духовно-морального виховання в закладі освіти є педагог. Сьогодні педагоги в галузі духовно-морального виховання – одні з небагатьох суб'єктів освітнього процесу у сучасних закладах освіти, хто стоїть на сторожі традиційних духовно-моральних цінностей, плекає душі молодого покоління, дає альтернативні знання у процесі формування світогляду дітей і молоді.

Вивчення курсів духовно-морального спрямування в більшості шкіл України розпочалося у вересні 2005 р. відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 26.07.05 №435 «Про вивчення у навчальних закладах факультативних курсів з етики, віри та релігієзнавства». Водночас варто зауважити, що в окремих школах Кіровоградської області цей процес розпочався значно раніше. Так, з 1996 р. по 2004 р. у школі № 33 міста Кіровограда в експериментальному режимі викладався предмет «Основи етики» (на основі програм «Християнська етика», «Етика та естетика»). Педагогічним колективом закладу освіти, який протягом тривалого часу очолював Олександр Жосан, було підготовлено збірку статей «Християнська мораль і виховна робота». Автори статей вчителі Т. Шерета, Д. Таран, Н. Шаповалова аналізують досвід педагогічної спадщини Г. Ващенко, надають практичні поради колегам для реалізації виховного потенціалу курсів духовно-морального спрямування. Крім того, учитель української мови та літератури Т. Шерета є автором значної кількості публікацій на сторінках часопису «Благовіст», які розкривають досвід її роботи.

У 2006 – 2014 рр. за бажанням педагогічного колективу та згодою батьків, а також на виконання наказу управління освіти та науки Кіровоградської обласної державної адміністрації в гімназії № 9 м. Кіровограда проводився педагогічний експеримент «Формування духовності особистості на засадах традиційних християнських цінностей в умовах закладу освіти нового типу». У гімназії викладався курс «Етика: духовні засади». Заклад вирізняється системністю роботи, творчою взаємодією важливого трикутника «вчителі – батьки – учні». Колективом гімназії розроблено цикл різноманітних уроків з використанням потенціалу застосування міжпредметних зв'язків. Педагогічний колектив брав участь у загальноукраїнських проєктах з метою підвищення рівня викладання курсів духовно-морального спрямування. На базі цього закладу

освіти у 2010 р. відбулася обласна олімпіада юних знавців Біблії, а у 2013 р. обласна науково-практична конференція на тему «Педагогіка духовності: православні традиції та сучасна освіта в ретроспективі досвіду гімназії № 9 міста Кіровограда». У 2013 р. директор гімназії Н. Коваленко та педагогічний колектив долучилися до розроблення циклу уроків для вивчення в школах України курсу «Біблійна історія. Християнська етика».

На базі Кіровоградського комунального закладу «НВО «Школа козацько-лицарського виховання № 21» у 2006 – 2011 роках проведено оригінальний експеримент, який ґрунтувався на використанні потенціалу традиційних національних цінностей та ідеалів християнської етики. На думку його учасників, він мав значний вплив на формування патріотичних якостей учнів. У процесі експериментальної діяльності викладався предмет «Християнська етика в Українській культурі».

Вагомими у контексті вивчення курсів духовно-морального спрямування є здобутки освітян Олександрівського району. Зокрема, з 2007 р. у школах області викладається факультативний курс «Джерело вічності. Основи православної культури». Він став логічно-змістовим продовженням курсу «Етика», який вивчався у 5-6 класах. Програма курсу для учнів 7-8 класів розроблена Людмилою Литвин. Завдяки її зусиллям педагога, які викладали цей курс, отримали потужне методичне забезпечення: програму, посібник для вчителя, навчальний посібник, який вже витримав кілька видань та отримав схвальні відгуки від вчителів інших областей України. Видання вирізняються високою якістю друку, ілюстративним матеріалом, глибоким змістовним наповненням, упорядкованим методичним апаратом у вигляді запитань до кожного параграфу.

У період 2005 – 2022 рр. курси духовно-морального спрямування викладалися у різні роки у 22 – 35 закладах загальної середньої освіти.

Науково-методичну підтримку вчителям надавали і надають науково-педагогічні та педагогічні працівники комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського». На базі інституту було організовано декілька курсів підвищення кваліфікації вчителів, які викладають предмети духовно-морального спрямування. Проблематика курсів постійно вдосконалювалася. Зокрема, у 2007 р. на курсах розглядалися переважно концептуальні та змістові аспекти викладання, оскільки їх учасниками були вчителі, які тільки розпочинали викладання цих предметів, а в 2021 р. більшість із них вже були досвідченими, тому курси були зорієнтовані на проблему «Компетентнісний підхід до вивчення предметів духовно-морального спрямування». Важливою формою підвищення кваліфікації є проведення екскурсійних занять на тему «Перлини релігійної архітектури Кіровоградщини: втрачені, збережені та відроджені святині» та «Багатокультурний простір Кіровоградщини». Під час екскурсій здобувачі освіти дізнаються про сторінки історії релігії рідного краю, розмаїття її полікультурної палітри, формується толерантне ставлення до пам'яток різних конфесій.

На увагу заслуговує досвід співпраці закладів освіти з Кіровоградським регіональним товариством «Православна просвіта», яке є центром поширення православної літератури та організатором низки благочинних акцій: «Різдвяний ангел», «Біла квітка», «З долоньки в долоньку». Традиційними стали науково-практичні конференції «Єлисаветинські читання».

Серед оригінальних практичних заходів варто відзначити досвід співпраці учасників скаутського руху та «Православної просвіти» з питань організації таборів відпочинку з метою розвитку духовності та патріотизму учнівської молоді Кіровоградщини.

Аналіз досвіду вивчення курсів духовно-морального спрямування на Кіровоградщині свідчить про оригінальні підходи та доволі значні здобутки педагогічних колективів. Надбання освітян Кіровоградської області, видані ними книги, розроблені уроки, участь у всеукраїнських науково-практичних конференціях, присвячених проблемам викладання подібних курсів, організація цікавих регіональних заходів, співпраця з батьками та громадськими організаціями довели ефективність їх упровадження в закладах освіти області.

Вивчаючи досвід закладів загальної середньої освіти щодо вивчення курсу «Основи християнської етики», ми звернули увагу на те, що у збірнику, присвяченому кращим школам Кіровоградщини, міститься згадка про досвід роботи Петрівської гімназії Петрівської районної ради. Як зазначається у збірнику, «запорукою успішності духовного розвитку учнів можна вважати творчу, духовну атмосферу в закладі», сформовану вчителем християнської етики Михайлом Царуком».

Колективом закладу, сучасна назва якого – Петрівський ліцей Петрівської селищної ради Олександрійського району Кіровоградської області, за підтримки адміністрації, створено кабінет християнської етики, у якому розміщена бібліотека духовної літератури, збірка періодичної літератури з християнської тематики, стенди. Кабінет забезпечений різноманітними наочними засобами навчання, відеотекою, аудіозаписами. Приємною традицією стало відвідування кабінету учнями початкової школи та вихованцями дошкільних навчальних закладів.

Важливим елементом підвищення кваліфікації педагогів предметів духовно-морального спрямування, місцем обміну досвідом, пошуку і утвердження інноваційних технологій, підтримки і натхнення для викладання факультативних курсів є Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Учитель року предметів духовно-морального спрямування». З метою мотивації професійного розвитку педагогів предметів духовно-морального спрямування щорічно, п'ятнадцятий рік поспіль, він організовується на базі науково-дослідної лабораторії християнської етики, психології та педагогіки Національного університету «Острозька академія». У березні 2021 року відбувся XV Всеукраїнський фестиваль-конкурс, який мав на меті підвищення фахового рівня, професійної компетентності та обмін досвідом педагогічних працівників, сприяння успішній розбудові українського суспільства на засадах духовності й моралі.

За результатами перевірки матеріалів, поданих на фестиваль-конкурс, до участі в ньому допущено 42 педагогічні працівники (вихователі закладів дошкільної освіти, учителі закладів загальної середньої освіти, викладачі закладів професійної (професійно-технічної) освіти із 24 областей України.

XV Всеукраїнський фестиваль-конкурс об'єднаний під загальною темою «Земля – наш великий і прекрасний дім, подарований Богом. Піклуймося про довкілля разом» (Екологія як ціннісне ставлення до себе, людини, сім'ї, природи тощо). Конкурсна програма фестивалю складалася із виконання письмового тесту на знання Святого Письма та презентації фрагменту інтегрованого уроку (заняття).

Михайло Царук був нагороджений Грамотою Лауреата фестивалю-конкурсу за краще застосування сучасних інформаційних засобів навчання з використанням матеріалів Біблії.

Учитель трудового навчання та християнської етики Михайло Анатолійович Царук сприяв протягом п'ятнадцяти років роботі створенню у Петрівському ліцеї неповторного психологічного клімату, значною мірою завдяки якому учні з сімей різних конфесій виховуються у дусі патріотизму та залучаються до добровільного пізнання моральних християнських традицій нашого народу. Це є важливим для формування особистого світогляду, оскільки традиція – це не просто формальне повторення того, що стверджувалося в минулому, а нове переживання вічних християнських моральних чеснот у сучасності.

РОЗВИТОК ДУХОВНОСТІ УЧНІВ ЯК ОДНА З УМОВ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МОРАЛЬНОСТІ У СУСПІЛЬСТВІ

Проблема духовності цікавила людство в усі часи. Вона була предметом дослідження багатьох наук. Стосовно визначення цього поняття у вчених немає одностайної думки. Кожен науковець розуміє поняття «духовність» по-різному. Поняття «духовність» завжди мало у філософії важливе значення. Так, воно відіграє ключову роль у розгляді життєвих проблем філософського знання: людина, її місце й призначення у світі, зміст її буття, культура, суспільне життя. Платон, Аристотель, Григорій Сковорода вважали, що поняття «духовність» є похідним від слова «дух» (лат. «spirit» та грец. «пнеума»), що означає рухливе повітря, повівання дихання, носія життя.

Уже в первісну епоху складаються перші уявлення про духовність. Але це поняття ще не розмежовувалось від тілесної суті. В епоху античності Платон відокремив тілесне і духовне, визначивши, що духовність – це специфічна людська властивість, а тілесне – це нижче, те, що закладене природою людині. Проблема духовності ще в період античності мала вагоме значення. Більшість учених, серед яких Алкмеон, Геракліт, Демокріт, Анаксимен, Аристотель, Декарт, вважали, що основою поняття духовності є душа. Поняття душі вони розуміли як віддзеркалення історичної зміни впливу на психіку людини. У багатьох цих вчених саме душа розглядалась одним із видів речовин. Зокрема, для Геракліта і Демокріта – душа це вогонь, а Анаксимен пов'язує душу з сонцем.

Новий підхід виробляється у християнській традиції. Духовність наповнюється новим змістом. У християнстві вважається, що духовність притаманна людині розумній, саме це виокремлює її з тваринного світу та уподібнює Богу. Духовність – це ідеал, до якого прагне людина у власному розвитку, орієнтація на вищі, абсолютні цінності.

На думку сучасних учених, духовність – це категорія етики, яка визначає моральний вимір людської життєдіяльності, живе джерело доброчесностей людини, її моральна спроможність та вища цінність; це загальнокультурний феномен, який уміщує в собі не тільки абстрактно-теоретичні цінності й ідеали, а й вчинки по совісті, істині і красі; це спосіб розбудови особистості, вихід до вищих ціннісних інстанцій формування, конструювання особистістю самої себе, провідний чинник розумової гармонізації світу зовнішнього та внутрішнього, їх узгодження з моральними законами. Це цінний зміст та спрямованість буття людини.

Духовність характеризується доброзичливим ставленням людини до свого оточення (рідних, близьких, колег та інших), турботою, увагою, готовністю прийти на допомогу, розділити радість й горе. Об'єктивна користь духовної діяльності людини діалектично поєднується з її суб'єктивною безкорисливістю, де нагородою є задоволення, під час пізнання навколишнього світу; карою цьому є почуття.

Духовність – це індивідуальна вираженість у системі мотивів особистості двох фундаментальних потреб: ідеальної потреби пізнання і соціальної потреби жити, діяти для інших. З цього визначення можна зробити висновок про структуру духовності, компонентами якої є:

- індивідуальна вираженість людини;
- духовні потреби людини;
- пізнавальні потреби людини;
- соціальні потреби людини;
- потреба самоактуалізації людини;
- потреба діяльності людини.

Найголовніше у праці вчителя – упевненість і надія на те, що наші діти будуть гідними, мудрими, шляхетними дорослими людьми. Що ж для цього потрібно? Насамперед – це духовність і чистота помислів. Ще Василь Сухомлинський писав, що коли дитина втрачає віру у правду, то стає або озлобленою, жорстокою, або ж безвільною і лицемірною, дволикою і брехливою. Яким би бур'яном не проросло насіння безвір'я, результат однаковий – дитина стає морально товстошкірою, для неї не існує етичних цінностей.

Майбутнє нашої держави, яка має багату тисячолітню християнську культуру, значною мірою залежить від християнського виховання, від змісту тих цінностей, які закладаються в юні серця, від усвідомлення ідентичності зі своїм народом, історією, традиціями, від мудрої книжки, рідного слова.

Дбаючи про виховання молоді, ми повинні показати глибину, мудрість, добро, красу Божих Заповідей, які були дороговказом для багатьох попередніх поколінь українців. Вироблена століттями християнська культура та традиції виховання дітей і молоді є надбанням, духовним скарбом, який не вдалося нікому знищити навіть у найтяжчі роки нашої історії. Сьогодні відродження України безпосередньо пов'язано з вихованням дітей та молоді на кращих народних традиціях. Постала необхідність повернутися до наших християнських джерел, з яких беруть початок усі цінності людського життя: любов (до матері, рідних, людей, Батьківщини), добро, милосердя, віра, надія, чесність, справедливість. Лише пробуджуючи в душах дітей віру в ці вічні ідеали, можна сподіватися на духовне оздоровлення суспільства.

Вивчаючи християнську етику в українській школі, ми відкриваємо дитині світ її рідної культури, традиції її попередніх поколінь, і ці знання сьогодні є ознакою людини культурної та освіченої. Скажу більше, для того, щоб суспільство могло вижити та зберегти свою унікальну культуру, воно повинно обов'язково передавати – наслідувати ті духовні, ціннісні орієнтири, на яких воно утримувалось всю історію свого існування, починаючи з часів Київської Русі. Для нас це сотні і сотні років. Головне зараз запобігти можливості отримати ушкодженням весь скарб духовного досвіду нашого народу, мати відкритий та широкий доступ до освітнього простору християнської культури на шляху духовної творчої діяльності.

В основу реформування системи освіти за Національною доктриною покладено духовність, оскільки духовна реабілітація людини – вища мета України. Релігійне виховання у школі не суперечить її світському характеру, а розглядається як складова частина національного виховання в цілому, тому що духовність породжує шляхетність, допомагає людині стати людиною, а нації – нацією. У християнській моралі сконцентровані найвищі цінності європейської цивілізації, тому християнські аргументи залишаються найвагомішими. Для того, щоб виховати здорову, культурну спільноту людей, нам необхідна цілюща сила християнської моралі.

Починаючи з дошкільного та молодшого шкільного віку, педагог поступово вводить дітей у світ національних духовних цінностей. Основним завданням закладу освіти повинно бути: вивчення і збереження наступності культурних та релігійних традицій українського народу; посилення морально-етичного виховання учнів, виховання любові до людини, Батьківщини, навколишнього світу, будь-якої форми життя. У дітей необхідно формувати усвідомлення себе і свого життя через призму вищих цінностей моралі, гуманістичної етики; стверджувати своє справжнє «Я» на основі розуміння того, якою є людина і якою вона має бути. Завдяки такому підходу дитина зрідниться зі світом і відчуватиме його своїм.

Ще зауважу, що у процесі духовного виховання дітей не слід орієнтуватись на швидку віддачу, а на результати, які, можливо, не відразу яскраво помітні, але обов'язково будуть. Учитель тут не «живує» – про епілог буде говорити саме життя. Однак дуже важливо, щоб вчитель християнської етики був для учнів живим прикладом і носієм високих етичних і моральних якостей.

Нехай Боже благословення на благочестиву справу – виховання дітей – допоможе перелити в них світло християнського вчення, опромінювання надії на Бога, щоб у різних життєвих ситуаціях наші вихованці керувалися тільки християнською мораллю.

Уроки християнської етики мають освітньо-виховний характер, підкріплені прикладами з нашої історії, культури, літератури. Важливо при викладанні предмета не тільки теоретично знайомити вихованців з християнськими чеснотами, а намагатись впроваджувати етичні цінності в життя дитини в родині, закладі освіти, державі.

З метою виховання добрих почуттів (любові, милосердя, співчуття тощо) я практикую різноманітні форми, методи, прийоми навчання: читання Святого Письма, слухання духовної музики, ознайомлення з основами іконографії, перегляд фільмів відповідного змісту, малювання, поезія, конкурси, вікторини, кросворди, дискусії, семінари, інтегровані уроки, та уроки з використанням сучасних інформаційних технологій навчання. Ознайомлюю дітей з основними християнськими моральними цінностями: почуття поваги до традицій роду, українського народу, любові до батьків і Батьківщини; сприяю формуванню особистості на засадах загальнолюдських цінностей (чесність, мудрість, щедрість, лагідність, покірність, справедливість, доброзичливість) та на основі

українських християнських історичних традицій; сприяю глибокому пізнанню світу дітьми, самопізнанню, розкриттю та реалізації потреби дітей творити добро; формування почуття національної гідності.

На уроках християнської етики намагаюся розкривати учням:

- значення створення людини і світу, гріхопадіння людини, спасіння;
- сутність жертвовної любові Ісуса Христа;
- зміст та значення таїнств, їх рятівну дію для очищення душі кожного християнина;
- суть та завдання християнської етики; формування особистості і шляхи її удосконалення;
- призначення людини;
- основи християнської віри та шляхи до духовної досконалості особистості;
- основи формування християнської сім'ї, здорового продовження роду, святості і непорушності християнського шлюбу; формування здорового суспільства та менталітету нації;
- історію прийняття та поширення християнства;
- значення християнських традицій і свят як елементів української історії та культури;
- особливості християнських культурних традицій храмової архітектури, музики, піснеспівів, іконопису, дзвонного мистецтва.

Акцентую увагу на естетичному чиннику. Краса навколишнього світу, космосу є відблиском небесної краси. Через зовнішні видимі форми, рослинний і тваринний світ, красу людського генія дитина повинна навчитися бачити вічну красу Небесного Царства як первообразу естетичних форм.

Проводячи урок, широко використовую наочність: відео, CD-диски, Біблію, картини, слайди, ікони, вироби декоративно-прикладного мистецтва, художню літературу, музичний супровід, урізноманітнює методи та прийоми навчання та виховання. Також проводжу нетрадиційні уроки до християнських свят: «Різдво Христове», «Вербна неділя» («Вхід Господній в Єрусалим»), «Водохреща», «Воскресіння Христове»).

На уроці та в позакласній роботі намагаюся виховувати повагу до українських народних традицій, пов'язаних з християнськими святами, використовуючи етнографічний нарис «Звичаї нашого народу». Працюю з дітьми над проектами. Наприклад: «Храми Петрового», «Пам'ятайте наставників ваших» та ін. Дітям пропонується самостійна робота: скласти усну або письмову розповідь про те, як сім'я святкує християнське свято, які традиції народу пов'язані з цим святом. У Петрівському ліцеї функціонує кабінет християнської етики, у якому діти мають можливість поглиблювати свої знання.

Нові часи вимагають нових знань, нових спеціалістів, нових форм та методів навчання. Нині для забезпечення повноцінного людського життя, як ніколи, потрібне відновлення втраченого зв'язку наукових знань з моральними цінностями, з багатим досвідом християнського світу.

Отже, значна увага повинна приділятися тому, аби молоде покоління – майбутнє нашої нації – добре знало своє національне коріння, ґрунтовно розумілося на етичних вимогах української та світової культур, засадах теології, формувало в собі високі риси патріота.

Наша молодь повинна зрозуміти значення моральних християнських традицій для формування особистого світогляду, оскільки традиція – це не просто формальне повторення того, що стверджувалося в минулому, а нове переживання вічних християнських моральних чеснот у сучасності.

Із статті: Царук М.А. Розвиток духовності учнів як одна з умов підвищення рівня моральності у суспільстві.

URL: <https://docs.google.com/document/d/1712d--KvaUO44RcHlgXLaBs0kmKzsAxt/edit?usp=sharing&oid=100181116851144126617&rtpof=true&sd=true>

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЕТИКИ

На мою думку, будь-яка педагогічна технологія, – це водночас і інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання складає отримання і перетворення інформації. Більш вдалим терміном для технологій навчання, що використовують комп'ютер, є комп'ютерна технологія. Комп'ютерні (нові інформаційні) технології навчання – це процес підготовки і передачі інформації від того, хто навчає, тому, кого навчають, засобом здійснення яких є комп'ютер.

Під час підготовки до уроку з використанням ІКТ учитель не повинен забувати, що цей урок, як і інші, передбачає обов'язкове формування мети, визначення завдань, дотримання певних принципів, прогнозування результатів. Отже, учитель має скласти план уроку з урахуванням його мети. У процесі відбору навчального матеріалу він повинен дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості та ін. Варто акцентувати увагу на тому, що комп'ютер не замінює вчителя, а тільки доповнює його.

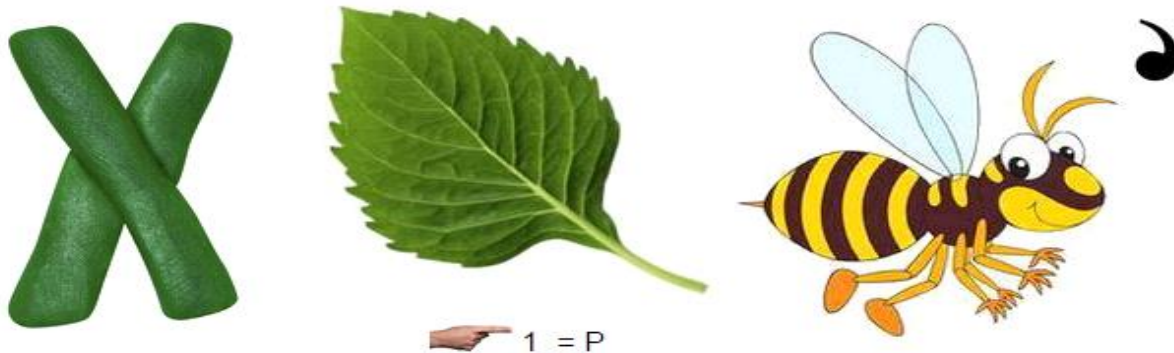
Комп'ютер використовую практично на всіх етапах: як під час підготовки до уроку, так і в процесі навчання, під час актуалізації та мотивації навчальної діяльності, поясненні нового матеріалу, закріпленні нових знань, повторенні навчального матеріалу, контролі знань.

Готуючись до уроку, використовую різні програмні продукти. Однак перевагу надаю пакету Microsoft Office, який містить у собі відомий усім текстовий редактор Word, електронні презентації PowerPoint, табличний

процесор Excel. Текстовий редактор Word дозволяє підготувати наочний та дидактичний матеріал.

Електронні презентації дають можливість учителю за умови мінімальної підготовки і незначних витрат часу підготувати наочність до уроку. Уроки, складені за допомогою PowerPoint, видовищні і ефективні щодо роботи над інформацією.

Мої учні дуже люблять розв'язувати ребуси, які я створюю з використанням програми <http://rebus1.com/ua/>

Відповідь на ребус:
X + (лист=рист)РИСТ+(оса=ос)ОС =ХРИСТОС

Переваги використання ІКТ:

- індивідуалізація навчання;
- зростання обсягу виконаних за урок завдань;
- розширення інформаційних потоків при використанні Internet;
- підвищення мотивації та пізнавальної активності за рахунок

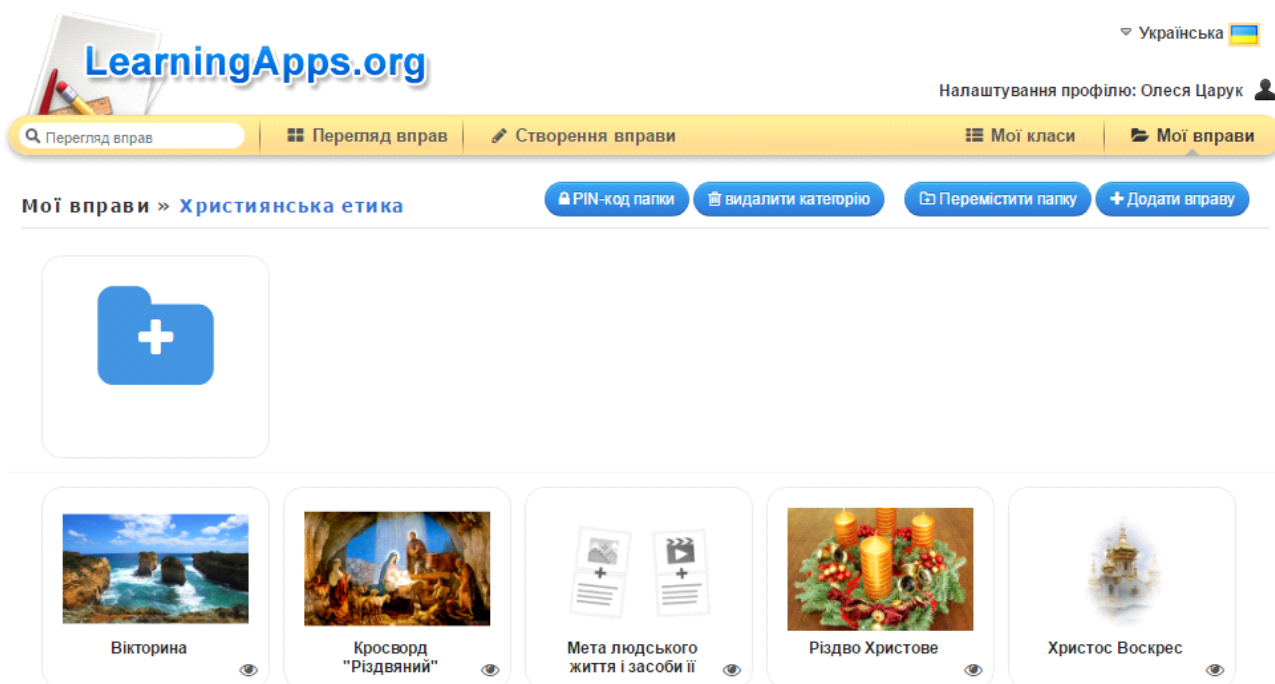
різноманітності форм роботи, можливості *використання ігрового моменту*: складеш правильно прислів'я – відкриєш картинку, відповівши правильно на тестові завдання – виграєш «мільйон». Комп'ютер дає вчителю нові можливості, дозволяючи разом з учнем отримувати задоволення від захопливого процесу пізнання, не лише силою уяви розсовуючи стіни шкільного кабінету, але за допомогою новітніх технологій дозволяє зануритися в яскравий барвистий світ знань. Таке заняття викликає у дітей емоційний підйом, навіть учні, які не мають достатніх навчальних досягнень, охоче працюють з комп'ютером.

Інтегрування звичайного уроку з комп'ютером дозволяє вчителю перекласти частину своєї роботи на нього, роблячи при цьому процес навчання більш цікавим, різноманітним, інтенсивним. Зокрема, стає більш швидким процес запису визначень, цитат та інших важливих частин матеріалу, оскільки вчителю не доводиться повторювати текст кілька разів (він вивів його на екран), учневі не доводиться чекати, поки вчитель повторить саме потрібний йому фрагмент.

Цей метод навчання дуже привабливий і для вчителів. Він допомагає педагогам краще оцінити здібності та знання дитини, зрозуміти її, спонукає шукати нові, нетрадиційні форми і методи навчання, стимулює професійне зростання.

Застосовуючи на уроці комп'ютерні тести, можна за короткий час отримувати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу, що вивчається у всіх учнів і своєчасно його скоректувати. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного учня. Для учня важливо те, що відразу після виконання тесту він отримує об'єктивну оцінку із зазначенням помилок, що неможливо, наприклад, під час усного опитування.

Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Упродовж останніх років у вітчизняній загальній середній освіті комп'ютерна техніка й інші засоби інформаційних технологій стали все частіше використовуватися під час вивчення більшості навчальних предметів. Нові технології навчання на основі інформаційних і комунікаційних дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань.

The screenshot shows the LearningApps.org website interface. At the top, there is a search bar and navigation options like 'Перегляд вправ', 'Перетяг вправ', and 'Створення вправи'. The user profile is 'Олеся Царук'. The main content area displays a folder named 'Християнська етика' with a blue folder icon containing a white plus sign. Below the folder, there are five interactive tasks: 'Вікторина' (Quiz) with a landscape image, 'Кросворд "Різдвяний"' (Crossword) with a religious scene image, 'Мета людського життя і засоби її' (Goal of human life and its means) with a document icon, 'Різдво Христове' (Christmas) with a Christmas tree image, and 'Христос Воскрес' (Christ is Risen) with a church icon.

Конструктор для розробки інтерактивних завдань

LearningApps <https://learningapps.org/myapps.php?displayfolder=507906> – це конструктор для розробки інтерактивних завдань для застосування на уроках і в позакласній роботі. Основна ідея інтерактивних завдань полягає в тому, що учні можуть перевірити і закріпити свої знання в *ігровій формі*, що сприяє формуванню пізнавального інтересу учнів. На сервісі є галерея загальнодоступних інтерактивних завдань, яка щодня поповнюється новими матеріалами, створеними вчителями різних країн. Сервіс має зрозумілий, призначений для користувача інтерфейс на 5 мовах світу, для вибору потрібної мови необхідно в правому верхньому кутку вибрати відповідний прапорець.

У цьому середовищі можна швидко створити інтерактивні завдання за зразками галереї LearningApps. Важливо зазначити, що правильність виконання завдань перевіряється миттєво. Сервіс LearningApps надає можливість отримання коду для того, щоб інтерактивні завдання за бажанням були розміщені на сторінках сайтів або блогів учителів і учнів.

Особливо цінний запропонований сервіс під час викладання предметів духовно-морального спрямування (адже готових вправ, тестів дуже мало, а тут можна розробити свої). За його допомогою можна створювати інтерактивні кросворди, тести, вікторини і працювати у формі гри. Таким чином можна поєднувати дві різні форми роботи з учнями, наприклад: «знайди пару»: іконка святого і назва – потрібно співвіднести; таблиця відповідності – визначення і термін. Перевірка виконаного завдання здійснюється відразу, а результат діяльності для учнів дуже важливий і є серйозним мотиваційним моментом.

Крім того, сервіс дозволяє працювати з учнями безпосередньо, створюючи в ньому класи. Учні можуть самостійно створювати завдання за допомогою LearningApps.org, що не тільки сприяє якіснішому виконанню домашнього завдання, але й розвиває інформаційно-комунікаційні вміння.

Вікторина «Дванадцять апостолів»

<http://LearningApps.org/view3442474>

Знайди слова. Кросворд «Різдвяний»

<http://LearningApps.org/view3441501>

Знайди пару «Мета людського життя і засоби її досягнення»

<http://LearningApps.org/view2622702>

Кросворд «Різдво Христове»

<http://LearningApps.org/view534451>

Кросворд «Христос Воскрес»

<http://LearningApps.org/view3441205>

Квест «Різдво»

Ми любимо зиму за незабутні свята, за її казковість і чарівність.

Свято Різдва чекають з нетерпінням і дорослі, і малі. Воно приносить чимало радощів, веселощів та солодощів. Свято тішить своїм затишком, спокоєм та надією на краще майбутнє. І хочеться, щоб світло Різдвяної зірки завжди спрямовувало вас на дорогу добра й людяності.

Усі чекають чуда! А чудеса відбуваються завжди, щохвилини, лише уважні і ті, які вірять, помічають це...

Протягом нашої гри «Різдвяне диво» ми дізнаємось багато цікавого з основ християнської етики, про українські звичаї, яких дотримуються під час святкування Різдва, позмагаємось у спритності, проявимо фантазію та знайдемо своє власне чудо.

<http://kvestrizdvo.blogspot.com/>

Мета веб-квесту:

- ознайомити учасників з технологією веб-квест;
- виховувати любов до Батьківщини та народних традицій;
- покращити навички роботи у мережі Інтернет;
- розвивати логічне та критичне мислення.

Учасники веб-квесту:

учні 5-6 класів

Терміни проведення: гра відбудеться з 13 по 17 листопада:

13 листопада - завдання 1;

14 листопада - завдання 2;

15 листопада - завдання 3;

16 листопада - завдання 4;

17 листопада - підбиття підсумків гри, визначення переможців.

Організатор веб-квесту:

Царук Михайло Анатолійович, учитель християнської етики Петрівського навчально-виховного об'єднання «загальноосвітня школа I-III ступенів – гімназія» Петрівської районної ради Кіровоградської області.

Умови гри:

13 листопада стартує наша веб-подорож «Різдвяне диво».

Вам необхідно пройти 4 випробування, під час яких ви познайомитеся із новими програмами, отримаєте нові знання та звичайно ж сертифікати. Проявіть кмітливість, творчість, уважність та швидкість.

Кожного дня з 8 до 9 год. буде відкриватися нове завдання, на яке потрібно дати відповідь до 23 год. 55 хв. цього ж дня.

Якщо виникатимуть запитання, можете тримати зв'язок зі мною через електронну адресу mihaylo01051985@gmail.com.

Візьміть із собою гарний настрій, логічне мислення, винахідливість, уважність, творче натхнення.

Сподіваюсь, що подорож буде цікавою та незабутньою.

Бажаю успіху!

Для подорожі слід знати правила безпечного користування інтернет-ресурсами. Пропоную ознайомитися з інформаційною сторінкою «Як вільно користуватися Інтернетом і при цьому залишатися безпечним».

Завдання:

Завдання 1: Спільна презентація «Будьмо знайомі».

Завдання 2: «Різдвяний мільйон».

Завдання 3: «QR-кодування».

Завдання 4: «У пошуках ангельського співу».

Із статті: Царук М.А. Використання ІКТ на уроках християнської етики як засіб підвищення пізнавальної діяльності учнів (Програма LearningApps). URL: <https://docs.google.com/document/d/1seafvBF7pcVMJEpAz4DBxcJtGUCXh4RA/edit?usp=sharing&oid=103922754603332170437&rtpof=true&sd=true>

КАБІNET ХРИСТІЯНСЬКОЇ ЕТИКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Важливою подією у моїй педагогічній діяльності стало створення кабінету християнської етики. Функціонування кабінету християнської етики зорієнтовано на те, щоб навчання перетворити на захопливий процес пізнання, стимулювати бажання учнів вчитися, поглиблювати свої знання.

У Петрівському НВК кабінет християнської етики функціонує понад десять років.

Починаючи цю справу, я відчув, що кабінет повинен бути особливим, і тому намагався обладнати його всім необхідним для проведення уроків та заходів.

Так, у кабінеті укомплектовано бібліотеку спеціальної духовної літератури; облаштовано куточки і стенди («Заповіді Божі», «Господня молитва» тощо); сформовано тематичні теки, банк відео- та аудіоматеріалів.

Кабінет має комп'ютер та мультимедійний проектор, що дозволяє на будь-якому етапі уроку переглядати відеопрезентації, використовувати різні комп'ютерні програми. Крім того, це відкриває шлях до:

- створення тематичних добірок наочних матеріалів (Microsoft Word та Publisher);
- тестування учнів (програма Notebook 10, ІКТС-тест та ін.);
- створення відеоматеріалів (у програмі Windows Movie Maker);
- здійснення діяльності за методом проектів.

Уроки християнської етики, на яких практикують активні форми роботи та використовують технічні засоби, на моє переконання, є більш результативними й ефективними, ніж традиційні.

Також хочеться поділитися досвідом проведення масових позакласних заходів на базі кабінету християнської етики.

Група учнів з нагоди великих християнських свят готує театральне дійство, у якому обряди та звичаї нашого народу переплітаються з біблійними історіями.

Наприклад:

- учні 1 класу влаштували виступ до свята Різдва Христового;

- учні 3 класу підготували свято для дітей дитячого садка до Дня святого Миколая;

- учні 4 класу взяли участь у обласному семінарі вчителів християнської етики, розповівши про святкування Світлого свята Великодня та інші.

Такі заходи містять у собі значний виховний потенціал, а також розвивають творчість учнів, залучають їх до шанування національних традицій.

Одним із видів діяльності кабінету є робота над проєктами. Нещодавно у кабінеті пройшла презентація колективного проєкту «Православні храми Петрового».

Такий вид позакласної роботи має вагоме значення не лише в плані інтелектуального розвитку, але й для морально-духовного виховання дітей.

Саме тому в нашій битві проти духа світу цього ми можемо і повинні використовувати краще, що може нам запропонувати світ. При цьому слід пам'ятати слова Святителя Тихона Задонського: «Вчителям учнів навчати не тільки грамоти, але й чесного життя, страху Божого, бо грамота без страху Божого – не що інше, як меч у руках божевільного» [7].

Усе краще у світі, якщо нам вистачає мудрості бачити це, указує на Бога і Православ'я. Тож засівати у юні серця зерна розумного й доброго – обов'язок педагога-наставника. Хочеться, щоб наші діти стали чесними громадянами, християнами, патріотами; щоб вони сповідували національні й духовні цінності, шанували батька й матір, щоб їм добре було у житті, щоб довго і чесно прожили вони на землі.

Хай Господь допоможе їм! Навчімо їх любити Бога. Це є найбільшим і для нас, і для них, і для нашої Батьківщини.

Царук М.О. Кабінет християнської етики як центр морального виховання в загальноосвітньому навчальному закладі // Педагогічний вісник КЗ «КОППО імені Василя Сухомлинського». 2016. № 1. С. 117-118.

ДОДАТКИ

Урок з основ християнської етики.

Тема: Правильна основа життя

Мета

Освітня: навчити учнів робити правильний вибір у своєму житті, будувати своє життя на вірі в Бога.

Розвивальна: розвивати в дітях розуміння важливості побудови власного життя на правильній основі; сприяти розвитку критичного мислення на уроці.

Виховна: продовжувати прищеплювати дітям любов до Слова Божого, виховувати розуміння цінності свого життя.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Методи: словесні: розповідь, пояснення, бесіда; наочні: робота з Біблією, робота із папером, ножиці.

Міжпредметні зв'язки: українська мова, трудове навчання, музика.

Ключовий вірш: «Приступайте до Нього, до Камня живого, дорогоцінного, що відкинули люди Його, але вибрав Бог» (1 Петр. 2:4).

Біблійна історія: Притча про дім на скелі (Мт. 7:24-27; Лк. 6:46-49).

Словник термінів і понять: віра, дім на скелі, моральне життя.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організаційний момент

Привітання. Налагодження контакту з дітьми.

II. Перевірка домашнього завдання, актуалізація й корекція опорних

знань

Шануй свого батька та матір свою, тоді добре тобі буде і добре житимеш на землі.

всім серцем своїм, і всією душею своєю, і

те, що людина назбирала для задоволення потреб свого тіла

Завдання:
Знайди пару

OK

Чого навчає нас притча про багача

Духовне багатство

Як продовжити собі життя?

не збирати багатство для себе, для власного задоволення, а шукати Царства Божого

добрі справи і досконалість духовного стану через церковні Таїнства і

Люби Господа Бога свого...

Матеріальне багатство

Змарнувати життя

час - мить

життя?

знай ч...

<http://learningapps.org/display?v=pcov3ifh316>

Молодці, дякую за відповіді, ви добре впоралися із завданням.

III. Повідомлення теми уроку

IV. Мотивація навчальної діяльності

Метод «опитувальний ланцюжок» (учні дають відповідь на запитання, доповнюючи один одного).

- ✓ Скажіть, кому з вас доводилося бачити, як будується новий дім?
- ✓ Що потрібно для будівництва будинку? *(Відповіді дітей).*
- ✓ А які люди задіяні в будівництві? *(Відповіді дітей).*

Будівництво — це складна та серйозна справа. Мудрий будівничий завжди все ретельно продумує перед тим, як узятися за роботу.

- ✓ З чого починаємо будувати будинок? *(З фундаменту).*
- ✓ Чому насамперед закладаємо фундамент? *(Тому що це основа будинку, на якій триматиметься вся будівля).*

Людське життя також чимось схоже на будинок. Чи не так? Чи знаєте ви, що у своєму житті ви і я також подібні до будівничих? Звичайно, ми не будуємо будинки, але будуємо своє життя, і кожен із нас будує його сам.

Подумайте, будь ласка, над питанням: який фундамент вашого життя? Нехай кожен дасть відповідь у своєму серці. На сьогоднішньому уроці поміркуємо над цим.

Сподіваюся, що наш урок допоможе вам побудувати своє життя на правильній основі.

V. Сприймання й усвідомлення учнями нового навчального матеріалу

1. Розповідь учителя

Жив собі багач. Одного разу йому наснилося, що після смерті він потрапив на небо. Святий проводив його по вулиці, забудованій прекрасними будинками. Багач побачив надзвичайної краси дім і запитав, хто в ньому живе:

— То небесний дім твого слуги, — відповів святий.

— Чудово, — усміхаючись, сказав багач, — якщо мій слуга має такий дім, то я з радістю подивився б на оселю, яка належатиме мені.

Незабаром вони потрапили на вузьеньку вуличку, будинки, на якій були маленькі й дуже скромні.

— Житимеш ось у тій хатині, — сказав святий, показуючи пальцем на один дуже бідний будиночок.

— Що?!.. Я маю мешкати в цій халупі?!

— На жаль, для тебе не маємо нічого кращого, — відповів святий. — Мусиш зрозуміти, що той дім збудований із матеріалів, які ти нам прислав із землі.

2. Фронтальна бесіда (на основі оповідання)

Скажіть, будь ласка, з яких матеріалів був збудований будинок колишнього багатія?

Як багач жив на землі?

Яким чином багатий чоловік зміг би отримати кращу оселю на небі?

Учитель. Діти, зрозумійте, будь ласка, те, що ми робимо на землі, відобразатиметься у вічності. Ми вибираємо, як будувати своє життя, і наше майбутнє залежатиме від того, яку основу ми закладемо. Нехай кожен свідомо й відповідально вибирає, якою стежиною йому йти.

Багато років тому Ісус розповів одну притчу про двох будівничих, у яких також був вибір. Послухаймо уважно.

3. Робота зі Святим Письмом. Читання притчі про дім на скелі. (Мт. 7:24-27).

Учитель. Чи знаєте ви, що у Палестині, де навчав Ісус Христос, дуже сухий клімат? Однак час від часу бувають страшні зливи, які все знищують. Засушливі низини, заболочені чи висохлі річки та озера стають повноводними й затоплюють усе довкола. Єдиними будівлями, що можуть вистояти при цій повені, є ті, які побудовані високо на скелях. Такі будівлі зазвичай мають одну стіну в самій скелі, тому є дуже міцними.

Учитель з допомогою учнів демонструє, як стоять будинки.

Практична діяльність:

✓ з сірого паперу склеюємо прямокутник, з червоного – вирізаємо цеглинки, складаємо їх. Таким чином – будуємо стіни, а з іншого паперу склеюємо дах;

✓ наш будинок вже готовий;

✓ у плоску широку посудину, посередині, кладемо плоский камінь, а на нього ставимо наш дім. З пляшки з розпилювачем вливаємо туди воду;

✓ повторюємо експеримент ще раз, проте в посудину насипаємо жменю піску.

Дім у Христовій притчі — це символ людського життя. Будувати — значить діяти, бути активними. Оселя на скелі символізує споруду міцну й непорушну.

Словникова робота

Дім на скелі — символ міцності віри в єдиного Бога.

Фізкультхвилинка

4. Групова робота на уроці. Бесіда за змістом біблійної історії

Вправа «Підтверди Словом Божим»

До кого подібний розумний чоловік, який свій дім збудував на камені? *(До того, хто слухає й виконує, Мт. 7:24)*

Учитель. У Новому Завіті скеля — це символ самого Ісуса Христа.

А кожен, хто слухає та не виконує, до кого подібний? *(Подібний до чоловіка того необачного, що свій дім збудував на піску, Мт. 7:26)*

Учитель. Будинок на піску є символом зміни й нестійкості.

Що сталося з будинками будівничих після бурі? (*Дім на піску розвалився, а дім на скелі встояв, Мт. 7:25,27*)

Чому, на вашу думку, дім на скелі встояв? (*Відповіді дітей*).

VI. Узагальнення і систематизація знань

Повчальна історія

Дуже давно в старому місті жив Майстер разом зі своїми учнями. Одного разу здібний учень задумався: «Чи існує запитання, на яке наш Майстер не зміг би відповісти?». Він пішов на галявину, спіймав найкращого метелика й заховав його між долонями. Метелик чіплявся своїми лапками за руки учня і йому було лоскотно. Усміхаючись, він підійшов до Майстра й запитав:

— Скажіть, будь ласка, який метелик у мене в руках: живий чи мертвий?

Учень міцно тримав метелика в долонях і був готовий у будь-яку мить стиснути їх, заради своєї істини.

Не дивлячись на руки учня, Майстер відповів:

— Усе у твоїх руках.

Отже, діти, моральний вибір у житті завжди за вами.

VII. Підсумки уроку

Учитель. На уроці ми розглядали актуальну тему нашого сьогоднішнього дня. Вибір правильної основи життя — це індивідуальний вибір кожної людини, який здійснюється з повною відповідальністю. Адже життя нам дароване Богом один раз.

Гра-вправа «Інтерв'ю»

1. Скажіть, будь ласка, ви щаслива людина?

2. На якій основі ви будете своє майбутнє? Хто або що є фундаментом вашого життя?

Якщо Ісус Христос став фундаментом вашого життя, то ви – найщасливіша людина на світі, і будьте певні, що ваше майбутнє у надійних руках! Будуйте своє життя на правильній основі! «Ніхто-бо не може покласти іншої основи, окрім покладеної, а вона – Ісус Христос» (1 Кор. 3:11). Будьте подібні до чоловіка розумного, який свій дім збудував на камені.

Збережіть у своєму серці: надійною основою нашого життя є віра в Бога, помножена на добрі справи! (Цей вислів висить на дошці).

VIII. Повідомлення домашнього завдання

Домашнім завданням нехай для вас буде: щодня надію покладати на Бога, а Він обов'язково попідкується про вас; проявляти віру вашу у вчинках, діях, справах.

Я всім, щиро дякую за відверті відповіді, за активну участь на уроці. До зустрічі!

Урок з основ християнської етики.

Тема: Слухати та сприймати слова правди

Мета

Освітня: розкрити та підкреслити особливе значення Божого Слова в житті людини; навчити учнів проводити дослідження; активізувати пізнавальну діяльність в учнів.

Виховна: формувати свідому та відповідальну особистість учня на основі християнських духовних цінностей; сприяти визначенню учнями власної життєвої позиції.

Розвивальна: продовжувати розвивати в дітях їхні таланти та вміння аналізувати, порівнювати та узагальнювати факти.

Біблійна основа: Мт. 13:3-9

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Вступна частина

Привітання. Організаційний момент (передбачає запитання про самопочуття учнів).

II. Актуалізація знань

Учитель. За допомогою сервісу Plickers проводжу фронтальне опитування «Які цінності для людини є вічними». (Робота з мобільним додатком забирає не більше кількох хвилин. Отримання результатів опитування відбувається на занятті без тривалої перевірки та миттєво виводиться на екран комп'ютера (телевізора, проєктора), під'єданого до Інтернету. Наявність смартфонів або комп'ютерів не потрібна: тільки смартфон учителя з доступом до Інтернету.)

I. Що з переліченого є моральними цінностями:

- а) розваги;
- б) дружба;
- в) справедливість;
- г) любов.

II. Які з цих цінностей належать до матеріальних:

- а) модний одяг;
- б) доброта;
- в) гроші;
- г) мудрість.

III. За допомогою чого можна здобути небесні скарби:

- а) віри;
- б) добрих учинків;
- в) наполегливості;
- г) лінивства.

Учитель. *Отже, чому для людини моральні цінності важливіші, ніж матеріальні?*

(Учні згадують вивчене на минулому занятті.)

Передбачувана відповідь: Тому, що вони вічні і незмінні. Вони приносять людині радість, мир і спокій.

III. Вивчення нової теми

Розповідь учителя

«На уроці вчитель пояснював новий матеріал. Це була дуже важлива тема, тому він хотів, аби всі уважно слухали, щоб усе почуте зрозуміли. Але Даринка крутилась, була неуважна. Учитель зупинився і запитав ученицю: «Скажи, будь ласка, що ти почула з нового матеріалу?». Замість відповіді було мовчання. Даринка була присутньою на уроці, мала вуха, але нічого не почула!

Правда ж, знайома ситуація, діти? Ісус Христос ще набагато раніше знав про таку проблему людей і говорив «...мають вуха, але не чують», і це Його дуже засмучувало!

Ось у мене в руках зернина гречки. Я відпускаю її, вона падає на стіл, навіть відскакує від поверхні стола, котиться на підлогу. Тепер візьму зерно пшениці, відпускаю його, і воно вдаряється об підлогу. Що далі? Далі нічого не відбувається, зерно просто лежатиме на підлозі... і може так пролежати дуже довго.

— Що спільного в них? Яка властивість у всіх цих зернин?

— Рости! — відповідають учні.

— Де вони можуть рости?

— Лише в землі (ґрунті).

Читання змісту притчі

Притча про сіяча

(Мт. 13:3-9)

«Ось вийшов сіяч сіяти. І коли сів, одне зерно впало при дорозі, й прилетіли птахи та визбирали його.

Інше впало на кам'янистий ґрунт, де не було багато землі, й швидко зійшло, бо не мало глибокої землі, і як піднялося сонце, - зів'яло і не маючи кореня, засохло.

Інше впало в терня, а терня виросло й заглушило його.

А інше на добру, родючу землю і давало плід: одне в сто, одне в шістдесят, одне в тридцять разів.

Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає!»

(Переклад проф. Рафаїла Турконяка)

Учні виходять до дошки і заповнюють таблицю відповідно до змісту притчі.

Земля	Зерно	Боже Слово
Дорога	Потоптане, видзьобане	Людина не слухає Боже Слово
Кам'янистий ґрунт	Висохло	Людина не уважно слухає Боже Слово
Терня	Заглушене	Людина слухає, але через інші справи забуває про Боже Слово
Добра земля	Виросло і принесло плоди	Людина слухає Боже Слово і робить добро

— Отже, проблема, як правило, не в зерні (насінні), а в ґрунті. Людина слухає Слово Боже серцем своїм, що є своєрідним ґрунтом.

IV. Закріплення знань

– Чи справді людина може слухати (маючи вуха) і не почути?

Відповідь: Тому що до серця людини немає доступу Слова Божого.

– На скільки категорій Ісус Христос поділив слухачів Слова Божого?

Відповідь: Чотири категорії.

– Із чим порівнює Ісус Христос Слово Боже?

Відповідь: Із зерном.

– Куди потрапляє зерно Слова Божого?

Відповідь: У серця людей.

– Із чим порівнюється серце людини?

Відповідь: Із землею – як земля може бути різною, так і серце.

– Як Ісус характеризував першу категорію?

Відповідь: Люди, які не слухають Слово Боже.

Діти об'єднуються у дві групи:

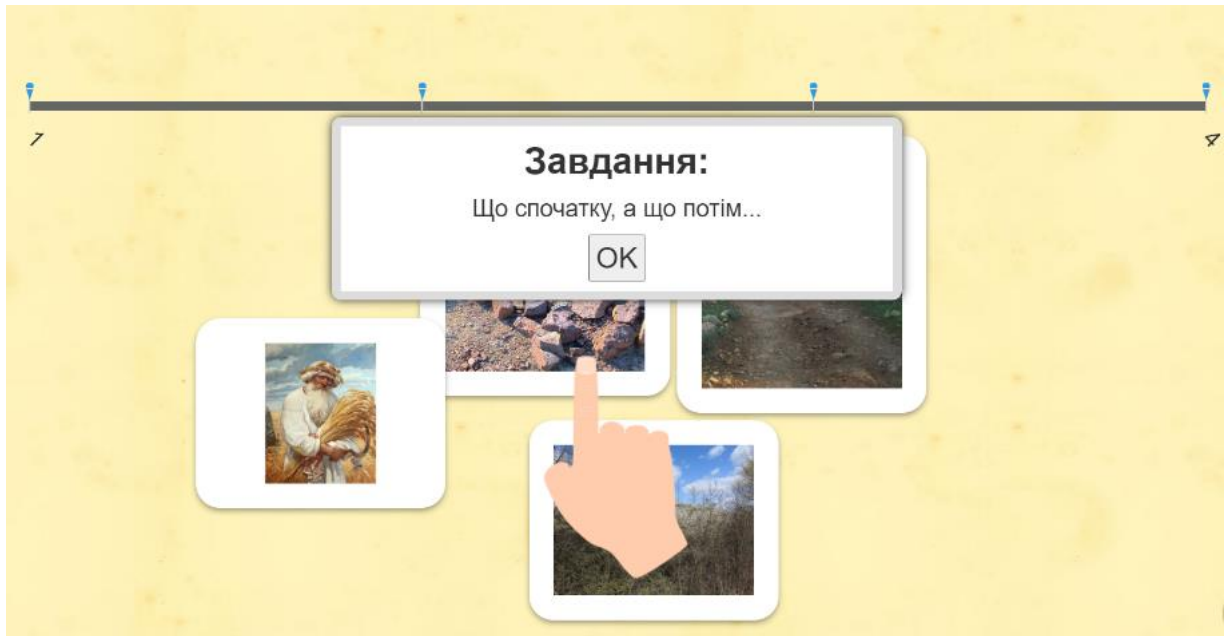
Перша група – працюють з комп'ютерами, пригадуючи правила безпеки життєдіяльності за комп'ютером, і розгадують кросворд

<https://learningapps.org/view16018212>

Друга група – працюють з мультимедійним обладнанням

<https://learningapps.org/view16019589>

V. Домашнє завдання

Зробити дослід із зерном пшениці, яку посіяти у кам'янистий ґрунт і добру землю.

Написати твір-роздум «Що потрібно робити, щоб виріс добрий плід моєї душі?»

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЕТИКИ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

(з досвіду роботи Михайла Царука)

Укладач – Жосан Олександр Едуардович,
кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки,
психології і корекційної освіти

Редактор – Надія Плащевська

Коректор – Олена Ніколаєва

Підписано до друку 12.12.2022 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Зам. № 392

КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна, 39/63, Кропивницький, 25006
Віддруковано в лабораторії інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу КЗ «КОШПО
імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна 39/63, Кропивницький, 25006